

prepadi nevere. Pri tem se pesnik sam ne sme ozirati nazaj, kaj še, da bi mislil, da je simbolika že skrivnostnost. Zdi se, da so pisatelja oplodili Claudelovi motivi, ko pa mu je lebdel pred očmi misterij, si ni bil na jasnem niti o legendi.

Fr. Koblar.

Kronika.

Drama. Novih vrednot zaključek letne sezone ni pokazal. V Namišljenem bolniku je Daneš precej dosledno posnel tip malomeščana bodisi v svoji lastni igri kakor tudi v režiji. Molière še zmirom potuje preko odrov v historičnem kostumu, nerazdružljiv s časom, v katerem se dogajajo njegove komedije. Zdi se mi, da je blizu trenutek, ko bomo slekli tudi njemu staromodno haljo in ga postavili v sedanjo dobo. Seveda bodo enaki poizkusi zahtevali od igralcev premišljene in dobro naštudirane interpretacije karakterjev, ki jih kar mrgoli v naši soseščini. Baš Namišljeni bolnik ne vsebuje nikake ovire za tak poizkus, ki bi ga nam najbrž mnogo bolj približal ter bi nas posmeh nad lastno smešnostjo pretresel do drobovja. Suponiram seveda, da bi igralci vestno naštudirali značaje, ne pa tako površno kot Wintrova ali Peček, ki mu je ustvaritev tega ali onega značaja danes pač še povsem tuja. Molière sam ni pisal komedije časovnih razmer ali kakih podobnih odnošajev; pod njegovim ostrim peresom cepeta človek v svoji lastni smešnosti, izvirajoči iz značaja. Tragični polčloveške osebnosti bije nevidno v komično plat. Obe sta večni v človeštvu. Pisatelj, kakor Molière, ki je odkril enega izmed obeh polov z vsemi neizpremenljivimi zakoni, stoji izven časa ter pričakuje sebi vredne kreacije. Na našem odru je še ni doživel.

Schillerjeva Marija Stuart nam je pokazala, da se sredi današnjih razburkanih dni oživlja stari svet klasikov. Kakor visoki obloki gotških katedral se pró napeti loki njegovih izpiljenih, premišljenih verzov. Napete dramatične situacije, obilica značajev, mnogobrojnost dejanja, vse to prelito v skoro hladne vode umirjenosti, diha čar prošlosti, iz katere žari le lepota veličastnih osebnosti. Režija je mogočnost klasične besede fino ujela v stiliziranih kulisah, ki jih poznamo že iz Hamleta. Če bi dramo nekoliko pristrigili, črtali vsaj v zadnjih treh slikah predolga, novelistična mesta, bi bil najbrž uspeh uprizoritve še očitnejši. Schiller je mojster zgradbe in jezika. Čeprav navaja Schlag Marijo Stuart kot vzor dramatične izpeljave, se mi zdijo baš v tem oziru Schillerjeve druge drame kot Tell in Wallenstein mnogo posrečencjše. Dočim nastopa v teh precej značajev, ki jih je ustvaril genijalen pogled v človeka, se zapleta v Stuartovki pesnikov duh v presilno konstrukcijo dejanja in oseb, s pomočjo katerih odkriva tajne motive zgodovinskih dogodkov. Baš v tej drami se ne povzpne Schiller do občečloveške note v osebah in pogrša tiste genijalne pesniške intuicije, ki ustvarja človeka kot mikrokozmos v vesoljstvu. Tragičen konec junakinje ustvarjajo mnogo bolj zunanji kakor notranji dogodki. Iz istega vzroka prično nasledil poslušalca njegovi slapovi krasnorečja utrujati. Vso našo pozornost je vzbudila Marija Vera, ki je gostovala v obeh glavnih junakinjah. Jasno se je razlikovala njena preživljena, z vsemi finesami toplega, obsežnega organa podana kreacija od hitro naštudiranih domačih stvaritev. Dočim bi ji v Mariji ta ali oni lahko še v marsičem oporekal, je bila Elizabeta tako izklesana, da je z vsako kretnjo in besedo izžarevala strašni fluidum, ki gazi in stane Marijo. Zazdelo se mi je včasih, kakor bi se odpirala globoka brezna, iz katerih lije lava človeškega srca. Toda krivično bi ravnal, če ne bi poleg teh odličnih kreacij omenil tudi

x

Kronika.

x

fine, pasivno vdane Marije Šaričeve. Nekoliko prešibak je bil Železnik, čeprav je pogodil ton, v katerem je nastavljal svojega Mortimerja. Kralj ustvarja enotno postavo, vendar pogrešam pri njem poglobljenja do poslednjih utripov, zaradi česar se bojim, da ostane na pol pota. Lipah ni zmogel svojega Talbota, kakor tudi je pač stremel za ravnotežjem.

V Otoku in Strugi je Medvedova pokazala, da zmore več, kot smo videli do sedaj. Če premislim njeno igro v Revizorju in tukaj, mi je jasno, kar sem doslej le sumil, da je njena letošnja pot vodila po stranpotih. Tavčarjevo slavnost pa bi v dramski obliki uprizorjeno «Cvetje v jeseni» ali vsaj dela «Visoška kronika» gotovo povzdignila do trajnejšega spomina. *Da bi ne ostalo to pišem J.*

S Sardoujevo *Madame Sans Gêne* nam je Danilova podala enc svojih najboljših vlog. Kdor pa je videl v Napoleonih preočitno razliko, je bil pač brljav. Poleg glavne junakinje se je edino Kralj odlikoval, kot še ne zlepa.

Nušičev *Knez Semberjski* je bil ena najmizernejših predstav letošnje sezone, čeprav ni zaslužila, da jo zagrnemo s plaščem pozabljenja.

V Molnarjevem *Liliomu* je nenavadno oživel oder. Rogoz tekmuje v tej vlogi lahko z najboljšimi igralci. Diskretnost, lastna njegovemu podajanju, je njegovo kreacijo začrtala z nepozabnimi konturami. Celo Wintrova je to pot zadovoljivo igrala in njena vdana resigniranost je dihala prepričujoče življenje. Trebuhoviću Peček ni kos, ker ni ustvaril nikakega tipa, dočim je prvi kot gost nekatera mesta psihološko odlično podal. Šestova režija je iz harmonične igre, dobro premišljenih efektov razsvetljave ustvarila lepa razpoloženja, ki so igralcem dobesedno pomagala. Realistične osebe Rakarjeve, Železnika in Rogozove so razodevale krasno pojmovanje in skupnost igre. Tako so skoro vsi sodelujoči storili vse, da je postal *Liliom* ena najboljših predstav prošle sezone. Drama sama pa izgubi v svojih zadnjih dveh dejanjih prvotno moč in preide v novelo.

V zadnji predstavi *Svatbi Krečinskega* je Putjata igral tako umizjeno, kakor ga še nismo videli. Lahko trdim, da to leto ni podal boljšega, kot je bil njegov v vsakem ozru dovršeni *Razpljujev*.

S «*Svatbo Krečinskega*» in z dokaj simpatičnim poizkusom Sem Benellijeve «*Ljubezni treh kraljev*», ki so jo vprizorili gojenci dramatične šole gospe Danilove, se je zaključila sezona in za zaprtimi vrati v Gradišču se vrše priprave za bodočo sezono. Letošnja je strmoglavila prejšnjega intendanta in nova uprava z g. Hubadom na čelu ni prevzela baš lahke dediščine: materijelno ogromen deficit, artistično neizpolnjene obljube lanskega repertoarja ter pomanjkanje slovenske drame, za katero je gledališče zgrajeno. Daleč je še ideja popolnega slovenskega gledališča, toda vnema in delavnost letošnjih igralcev omogočuje vodstvu pot naprej. Po vseh dosedanjih predstavah leže na dlani zmožnosti osebja in izpričujejo, da brez koncentracije boljših sil ne kaže nadaljevati. V žarišču in pri zibelki slovenske dramske umetnosti bi se morali strniti vsaj vsi boljši igralci. Kjer to ni mogoče, n. pr. v slučaju Marije Vere, bi morala uprava prirediti vsaj par predstav, v katerih bi gostovali pomembnejši odsotni slovenski igralci. To bi bil korak naprej, dokler ne vstane osebnost, režiser ali igralec, ki bo s svojim ognjem posvetil v temo dosedanjih slovenskih igralskih poizkusov. Pot do nastopa osebnosti mora biti, je potrebna, a brez take osebnosti, pa če hočete dramatika, igralca, režiserja, ne bo slovenskega gledališča. *N. h*

Juš Kozak.

Pregled francoskega leposlovja l. 1921. (Konec.)

Za temi prvaki ubira pot darovit naraščaj. Henri Duvernois nam je podaril *la Brebis galeuse* in *Gisèle*, eno najlepših podob deviške sramežljivosti